

Oglasni, pripisani itd. izlasku i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novici za predbroju, oplate itd. tajni se naputnicom ili položicom pošt. štedionice u Beču uz administraciju lista u Pulu.

Rod naručba valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Cekovnog računa br. 247849.
Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a nosloga svo poljvari.“ Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdatelj Jerko J. Mabuja. — U nakladi tiskare Laginja i dr. prije J. Krmpotić i dr. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Crociera dr. I, II, kat).

GOVOR

zastupnika Dr. M. Laginje, izrečen u sjednici carevinskoga vijeća dne 5. julyja 1907.

(Nastavak.)

Na temelju ustava stono ga imamo tamo dolje, može se lahko dogoditi, da se ja ili koji drugi zastupnik slavenske narodnosti u zemaljskom saboru, gdje zastupa tri petine pučanstva, ne može svojim jezikom mirno poslužiti. To se tumaći lahko, što zemaljski kupetan u svojstvu saborskog predsjednika naših predloga jednostavno niti ne prima. On kaže: ja vas ne razumijem, on je talijanski: gospodin a mi smo robovi. (Zlatahni medju-klici.) Lahko se daje dakle pojmiti, što leže godine i godine opravdane želje pučanstva kod zemaljskog odbora, te se ih nikako ne uvažuje, a lahko se također tumaći, što se naš zemaljski odbor sustavno protivi svakom zaključku: zemaljskog školskog vijeća o ustrojenju koje hrvatske pučke škole na jednom ili drugom mjestu, utiče čak i do upravnog sudišta. To se daje sve protumačiti. Samo nije, bar za mene, jedno protumačeno, kako se može naime što takova u Austriji jošte događati. Za mene je to i za pučanstvo, koje se častim ovdje zastupati, veoma slab znak i vrlo slaba svjedočba za vladu, koja stoji na čelu. (Odobravajte.) Tvrdim dakle da nas ti odnošaji, koji postoje kod nas obzirom na ustav zemaljskog sabora, politički, kulturno i gospodarski upropašuju. (Vrlo dobro!) Ja nisam — jer sam već žalibože životnu praksu prošao — jedan od onih, koji prisiznu na to, da je sveobće, jednako, i tajno izborno pravo jedinim liekom, jedinim sredstvom, kojim će se narodi Austrije i čitavog svijeta izliečiti, sve poteškoće života odstraniti i sreću na zemlju donesti. Ja sam čvrsto osvjedočen, da mogu biti danas sve ljudske stvari i institucije možda dobre, a sutra nisu više. Ništa neima absolutno dobra ili absolutno slaba u ljudskom poslovanju.

Ali jedno je stalno i to je, da imade u naravi, kao i u obće u ljudskom životu časnaka i epizoda, kadno moraju neke burne periode nastupiti. Ako bismo i htjeli obćenito, jednako, tajno i izravno izborno pravo smatrali takovom burnom periodom, to ju moramo jednoj drugoj strani predstaviti, na koju se naše narode natjerava. (Dobro!) Postojećim sustavom upropašeni smo politički, što se dostatno karakteriše jednim glasom, koj se medju našim pučanstvom obćenito siri. Hrvatsko pučanstvo Istre je naime osvjedočeno, te govori na četiri oka i javno, da se je moralo ipak nešto dogoditi, da smo susjednoj državi predali, „ali na žalost — kažu Hrvati — bez boja i bez poraza“. Kulturno zanemareni smo do skrajnosti, jer nam se kao što sam već kazao i ustrojene pučkih škola brani. U Istri u tako malenoj zemlji, imade još i danas po prilici 14.000 djece, dužne polaziti školu, jer ih nema zgrade, ili nema učitelja. Ostala djeca moraju polaziti dvojezičnu školu, a pošto je pako za upravitelja lakše naći pučke učitelje, koji znadu samo talijanski,

to postoji dvojezičnost samo na papiru, slavenska djeca ne imaju odatle nikakve koristi, ili se ih, ako polaze škola, odnarodjuje. Što se tiče gospodarstvenog stanja, to ne trebate drugo nego podati se u nešto odaljenije krajeve naše pokrajine, te će vam se odmah predstaviti sva gorzota, sav užas postojećih odnošaja. (Neću, da o tom dalje govorim, dosta je da na to samo upozorim.)

Iz poljodjelskih krugova primio sam ovih dana pismo, kojim sam umoljen, da učinim sve moguće, da bi državna uprava bar ono dozvolila pučanstvu, što bi mogla milosrdna ruka dobromu kršćanu amotamo pružiti, da se naime opet dozvoli prosjačenje, (Čujte! čujte!) a da bi redarstvo našlo vremena i priliku, da može tatove i druge zločince potražiti i da zmogne siromašni čovjek dobiti novčić ili komad kruha iz milosrdne ruke. (Medju-klici.) Ja držim, da se ne može odnošaje užasnije predložiti nego li ovim.

Ja kažem iskreno: Osvjedočen sam u dubini moje duše, da se može ove odnošaje izliečiti u političkom, kulturnom i gospodarstvenom pogledu u Primorju jedino temeljitom preinakom izbornog reda za pokrajinske sabore. (Zivahno odobranje.)

Po mojem mnijenju ne bi koristilo, da se postojeći izborni red (dilemično preinaci, ili tobož popravni. — Pošt. gospodin predgovornik iztaknuo je dovoljno — da imade za nekoje — recimo konservativne smjerove kao za veće poredne sile, tako i za tobožnju višu kulturu, ili za obrtničke odnošaje itd. istim provedenjem sveobćeg izbornog prava dostatno prostora, a da se i na sve to obzir uzme. Tako se može primjerice stvoriti do nekog stanovitog stupnja malo pravednih izbornih okružja, n. pr. tim, da se kaže, ovo okružje je nešto manje, imade manji broj izbornika, jer se hoće veći obrt, ili veću glavnicu, ili veći posjed tim umišljenjem stiliti. To se može dogoditi, ta ono može sa načelom sveobćeg, jednakog, izravnog i tajnog izbornog prava, na kojem se osniva izborni red za parlament, uzporredo teći, i od toga ne možemo odustati i za zemaljske sabore (zivahno odobranje) barem ne za nekoje kraljevine i pokrajine. (Glas: za sve!) Tim bolje, ako ste svi sporazumni.

Ovim sam hito samo opaziti, da mi nisu odnošaji u drugih pokrajinah tako točno poznati.

Izjavi li, gospodo moja, ovdje vlada, — kao što je to pred nekoliko dana učinila — da ona ne može dieliti ovog naroda, koj zastupa prešni predlog, jer neće da pruži tomu ruku, da budu posjednici od neposjednika nadglasano, to morani prema tomu sliedeće izjaviti: Nekoji od nas poznali su onog velikog državnika, koji nije više medju živini i koji nije daleko odavle sjedio: Hohenworta. Ovaj se je čovjek kod prvog pokušaja, da bi se nešto slobodnomnijeg u izborni red za carevinsko vijeće uneslo, ustao i u ime jedne vrlo čvrste stranke parlamenta izjavio: Mi ne ćemo nikada dopustiti, da

bitu posjednici od neposjednika pobijedjeni ili njima predpostavljeni. Od tada je prošlo malo godina, pak je stvorena peta kurija. Iza toga došao je jedan drugi ministar, koji je kazao: nikada. Nakon jedne godine imali smo sveobće, jednako, izravno i tajno izborno pravo za carevinsko vijeće. Hvala budi Bogu, svi smo ovdje zdravi i dobre volje, jučer se je čak i pjevalo, (Veselje) jer se je baš sveobće izborno pravo uvelo.

Ministar predsjednik i ministri su ostali, samo se osobe promjenile. Mislim da se ne će moći sadanju naša vlada uz svoju najbolju volju oprieti tomu, po mojem sudu, posve opravdanom zahtjevu pučanstva Austrije, odnosno pojedinih kraljevina i pokrajina.

Ta mi ne ćemo da diramo u prava pojedinih kraljevina i pokrajina, već na temelju ovdje izrečenog načela kod kuće stvari uređiti tako, kako budemo za korisno i dobro smatrali. Nu ja držim i o-petujem, što sam na početku kazao, da se ne dolazi absolutno u sukob sa slobodnim nazor, ako se o tom pitanju i u parlamentu razpravlja i ako se odluču za to, kao što će to moja malenkost iz podpunog osvjedočenja učiniti, da se glusuje za prešnost ovog predloga. (Odobranje i pleskanje.)

Interpelacija

zastupnika *Matka Mandića* i drugova na Njihove Preuzvišenosti g. ministra rata i g. ministru unutarnjih posla glede prenosa skladišta baruta iz „Monte Pantaleone“ u Trstu u Boljune.

C. kr. namjestništvo u Trstu obznanilo je odlukom od dne 18. aprila 1907. broj I 133/2 občinskom poglavarstvu u Dolini, da namjerava treće korno zapovjedništvo u Graeu prenesti skladište baruta i drugih razprskavih tvarina, iz „Monte Pateleone“ u Trstu u obćini Dolina i to novo skladište, koje se ima sagraditi uz cestu, što vodi od Brda preko Losie i Brajde u Boljune, te je bila glasom odjuka e. kr. kotarskog poglavarstva u Kopru dne 23. aprila 1907. broj 7606 raspisana komisionalna razprava na licu mjesta u svrhu, da ustanovi okružje, u kojem obćina ne smije dati dozvole za gradnju zgrada s opazkom, „da ne trebaju obavijestiti o toj razpravi pojedinih posjednika interesiranih zemljišta“.

Obćinsko poglavarstvo u Dolini upozorilo je e. kr. kotarsko poglavarstvo u Kopru dopisom od dne 8. maja 1907. broj 884, da je nepravilno postupanje, kojim se hoće izključiti interesirane posjednike zemljišta od intervencije kod naručene komisionalne razprave, pošto usljed ustanovljenja rečenog sjegurnostnog okružja, odnosno zemljišta na vrijednosti gube — nu to upozorenje obćinskog poglavarstva ostalo je bezuspješno, jer se je raspisava i ustanovljuje rečenog okružja obavilo tajno i bez intervencije interesiranih posjednika.

Proti toj odluci uložilo ja preko 250 interesiranih posjednika Boljuna, Doline, Boršta i Ricmanja košto i sve crkvene

Izlazi svakog četvrtka u podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani i ne takaju a nepravilni ne primaju. Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, a godinu 5 K za svjako } na godinu ili K 5—, odn. K 2-50 na pol godinu. Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zao stali 20 h., kol u Puli, toll izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari Laginja i dr. prije J. Krmpotić i dr. (Via Giulia br. 1), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplata.

uprave rečenih sela pritužbu na e. kr. Namjestništvo u Trstu, iz sliedećih razloga:

Na bregu „Monte Pantaleone“ uz cestu što vodi iz Trstu u Zavlje nalazi se već više godina skladište baruta i drugih razprskavih tvarina, te je oko istog ustanovljen sjegurnostno okružje od 760 m. Neka trčanska družba, koja obitkuje od samih kapitalista, kupila je nekoja zemljišta, što se nalaze unutar tog sjegurnostnog okružja s namjerom, da tuđe sagradi razne zgrade za industrijalna poduzeća, u pošto je zidanje zgrada unutar sjegurnostnog rajona zabranjeno, obratila se je ta družba kapitalista sporazumno s nekojim drugim tvorničarima na gradski mugistrat u Trstu s molbom, da bi potonji poduzeo potrebite korake kod nadležnih vojničkih oblasti, da se gori rečeno skladište prenese iz „Monte Pantaleone“ na kakvo drugo zgodno mjesto u okolici grada Trsta.

Obćina Trst učinila je također u tom pogledu potrebite korake kod vojničkih oblasti, a potonje su konačno na to pristale, da se prenese dio zalihi baruta od „Monte Pantaleone“ i time sžiti sjegurnostno okružje i to pod izričitim uvjetom, da sve sa zidanjem novog skladišta skopčane troškove podmiri obćina Trst i da se nadje primjereno i vojničkim propisima odgovarajuće drugo mjesto za namještaj novog skladišta.

Od preventiviranih troškova, koji iznose K 12.000, obvezala se je platiti polovica obćina Trst, a drugu polovicu u uvodu spomenuta družba kapitalista i tvorničara, dočim se je odnosna vojnička komisija izmedju raznih od obćine Trst ponudjenih joj mjesta za gradnju novog skladišta, izjavila za rajon ustanovljen na komisionalnoj razpravi od 8 maja t. g. u porednoj obćini Boljune.

Iz svega toga je razvidno, da vojničke oblasti nisu dale inicijativu za to premještenje skladišta sa „Monte Pantaleone“ u Boljune, — da se to premještenje ne obavlja može biti iz strategičkih razloga, ili u interesu vojničtva, već samo i jedino radi toga, jer bi se tim premještenjem sužilo sjegurnostno okružje skladišta na „Monte Pantaleone“ i odnosni kapitalisti i tvorničari mogli bi u tom rajonu graditi svoje zgrade. To slijedi jasno također iz okolnosti, da se obćina Trst obvezala podmiriti jednako sa interesiranimi kapitalisti sav trošak, spojoni sa tim premještenjem i da vojničke oblasti ne imadu nikakvog interesa na tom premještenju. Interesirani posjednici katastralnih obćina Dolina, Boljune, Boršt i Ricmanje nemaju ništa proti tome, da se prenese skladište baruta iz „Monte Pantaleone“ na drugo mjesto, jer bi se time favorizirala industrija i rješilo zemljišta unutar sjegurnostnog rajona teškog breznena — ali se ne može od njih zahtjevati i očekivati, da mirno dozvoljavaju, da se mjesto Trst i razno bogate tvorničare favorizira na njihovu očitu štetu.

Sa namjeravanom ustanovljenjem upitnog skladišta baruta u rajonu odlučnom na komisionalnoj razpravi dne 8.

maja t. g. zapečaćena bi bila za sva vremena sudbina interesiranih zemljišta unutar sjevernog rajona i njihovih vlasnika, a osobito bi se selu Boljunc oduzelo mogućnost, da se u opće siri.

Boljunc nalazi se has na jednoj dviju bregova, medju kojima teče potoci, te se može razvijati jedino prema zapadu u srjzeru proti namjeravanom novom skladištu baruta, a ako bi se to skladište u istinu tamo smjestilo, onda ostaje selo Boljunc sa svih strana zatvoreno, jer sjevernog rajon siže do samih kuća.

Da se pak Boljunc u zadnje vrijeme u istinu siri i da ima sve uvjete, da procvate, najboljim je dokazom okolnost, da je bilo tekom godine 1906 i 1907 sagradio pet novih kuća i to has u smjeru naprasna namjeravanom sjevernom rajonu skladišta baruta, a dvie kuće bile su sagradjene na protivnoj strani uz samu tršćansku cestu u neposrednoj blizini sjevernog okruga. Razlog toj gradnji na teritoriju ili blizu teritorija sjevernog rajona leži u tome, što su se u najnovije doba začela razvijati u neposrednoj blizini razna industrijska poduzeća (tvornice), koja su primila izvansjerske radne sile i pošto se pučanstvo — košto se to posvud dogudja — takodjer u Boljuncu i bliznjim selima množi.

Ako se dakle ustanovi namjeravano skladište baruta, gube odnosa zemljišta unutar sjevernog rajona na svojoj vrijednosti, jer se ta zemljišta s razloga gori navedenih mora smatrati gradilištima i selo Boljunc ne može se nikamo i nikako više širiti i u obće razvijati.

To vrijedi ne samo za Boljunc, već takodjer za sela Dolina, Boršt i Riemanje, jer odnosi sjevernog rajon siže takodjer u te porezne občine.

Radi toga usudjuju se potpisani postaviti na Njihove Preuzišenosti gosp. ministra rala i gosp. ministra unutarnjih posala upit:

1. Je li Njihovim preuzišenostima poznato, da se namjerava premjestiti skladište baruta iz „Monte Pantaleone“ kod Trsta u poreznu občinu Boljunc bez nikake koristi za vojničvo i samo da se favorizira nekoje tršćanske kapitaliste i tvorničare, a na veliku i dalekosežnu štetu sela Boljunc, Dolina, Boršt i Riemanje?

2. Jesu li voljne Njihove Preuzišenosti poduzeti shodne korake, da se postupi svako dalje postupanje u tom pogledu i da ne dodje do namjeravanog premještanja upitnog skladišta sa „Monte Pantaleone“ u Boljunc?

3. U slučaju, da bi se to premještanje smatralo nuždnim, iz strategičkih razloga, jesu li voljne Njihove Preuzišenosti poduzeti shodne korake, da se to skladište premjesti na koje drugo mjesto tršćanske okolice, a ne Boljunc?

U Beču, dne 10. julija 1907.

M. Mandić, Laginja, Spincić i drugovi.

Iz carevinskoga vieća.

U Beču 19. VII. 1907.

Naknadno javljamo, da su naši zastupnici Dr. Laginja, Mandić i Spincić podnesli u sjednici od dne 16. o. m. tri interpelacije i to: 1. na ministra unutarnjih posala radi gradnje ceste u kotaru Pazin 2. na ministra financija radi sniženja cijene soli u Istri 3. na istog ministra da naloži dozvolu uvida u porezne knjžice gospodarskoj svezi u Istri u društvene svrhe.

Spomena je ovdje vrijedno, da su se u proračunskom odboru bavili hrvatskim pitanjem odlični muževi kao knez Auerperg, te zast. Morsey, Malik i drugi, a da i ne govorimo o zastupnicima južnih slavena. Spomenuti zastupnici iztakli su svi važnost toga pitanja i preporučili odlučujućim krugovima, da to važno pitanje s vida ne puste.

Drugo čitanje proračuna.

U sjednici od jučer 18. o. m. započeta je razprava privremenog proračuna ili takozvano drugo čitanje.

Za rječ priglasili se na stolice zastupnika, al su načelnici stranaka ili klubova odlučili, da će govoriti u svemu 30 zastupnika i to po jedan, dva ili tri svake stranke polag toga, koliko ih se je prijelo i poleg broja članova jedne stranke.

Na početku sjednice odgovorio je ministar predsjednik barun Beck na interpelaciju hrvatskih zastupnika obzirom na tvrdnju madjarskog ministra predsjednika da Bosna-Hercegovina pripada Ugarskoj. Ministar je u glavnom rekao, da ima i ova pola pravo na one pokrajine, da to pravo vrši i da madjarski ministar predsjednik ne će u to pravo dirati.

Izjestitelj proračunskog odbora zast. Chiasi preporuča kući predloženu osnovnu privremenog proračuna.

Kršćanski socijal Dr. Mayr izjavi, da će glasovati za proračun.

Česki radikalni zast. Klofaš govorio je dulje vremena, jedino česki — i to proti proračunu vladi, u koju on i njegova stranka neimaju povjerenja.

U toj razpravi izlakoše se osobito dva govornika naše krvi t. j. član „Slovenskog kluba“ Dr. Kreck i član sveze južnih Slavena Dr. Laginja.

Obojica bavila su se većinom hrvatskim pitanjem, i to svaki sa svog staništa popuniv krasno jedan drugoga. Obojicu slušali su pažljivo i napeto ne samo njihovi drugovi i prijatelji, nego takodjer i mnogi članovi drugih stranaka, napose slavenskih.

Suvisno bi bilo napose izricati, da su se obojica bavili i današnjim stanjem u užih im domovinah t. j. u Kranskoj i Istri i da su obojica tražila i od carske vlade zahtjevala, da doskoči staroj nepravdi i da se zauzme za političko-narodne, prometne i gospodarske potrebe Slovenaca i Hrvata na jugu.

Obojici se je opetovno odobravalu a na koncu pleskalo i srdačno čestitalo.

Na te doista važne i krasne govore vratili ćemo se jošte.

Govor ministra predsjednika.

Razprava bijaše prekinuta govorom ministra predsjednika. Izrekao je podulji govor i slušala ga pozorno ciele kućai. Govor sam bijaše kao takav savršen. Ministar je razvio odnosno popunio vladin program. Govorio je o skupnom ali složenom narodnostnom prebivanju, o preinaci političke uprave, o osjeganju radnika, nemoćnih i staraca, o tom kako bi se pritegnulo u Austrije putnike, o nagodbi sa Ugarskom itd.

U nastavljenju razpravi podnesno je zast. Stapinski, pristaša poljačke pučke stranke, oštroj kritici djelovanje vladinih činovnika u Galiciji.

Kršćanski socijal vitez Pantz potužio se na državne oblasti, što dopuštaju u alpinskih zemljah, da se lavom oštećuje poljodjelstvo i što tamo poljodjelci i gospodari gube svoje vlasništvo usljed nemara oblasti.

Zast. Dr. Gentili iz Trentina razložio je jade svoga naroda u onoj zemlji, koju bi htjeli Niemci raznaroditi. Ni riečju nije se osvrnuo na Talijane u Primorju, što je valjda neugodno djelovalo na prisutnoga zast. Rizza-a, koji mu nije ni povladljivo ni čestitalo.

Poljački zastupnik Glombinski, nastojao je obraniti svoju stranku od mnogobrojnih prigovora, što su ih do sada u parlamentu učinili proti njegovim sumisljenikom razni govornici, osobito rusinski i socijalistički zastupnici.

Posljedni govornik toga dana bijaše zastupnik Dr. German iz poljačkoga kluba, koji je pobijao tvrdnju rusinskih zastupnika, da su oni zapostavljeni u Galiciji na svakom polju osobito pako na školskom.

Sjednicu, koja je započela u 11 sati prije podne, zaključio je predsjednik u 7¹/₂ sati po podne i urekio buduću za sljedeći dan.

U Beču 20. VII. 1907.

Nastavak proračunsko rasprave.

U razpravu je prvi posegnuo rumunjski zastupnik barun Hormusaki, koji je kazao, da Rumunji žele živjeti sa svima u miru i da će se boriti za narodnu autonomiju.

Česki socijal-demokrat Tomašek zauzeo se toplo za ustrojene pučkih škola tamo, gdje su Česi medju Niemcima u manjini; zagovarao je česke srednje škole i ustrojene česko sveučilišta. (Kad će tako govoriti slavenski socijalisti u Istri? Op. ured.)

Njemački agrarac prof. Kolovrat preporučio je vladi neka ne žrtvuje u nagodbi sa Ugarskom poljodjelske interese austrijskih podanika.

Najvažniji govor u ovom zasjedanju izrekao je česki prvak Dr. Kramaf. Slušali su ga mnogi zastupnici i pet ministara. On je izjavio, da će njegova stranka glasovati za privremeni proračun u nadi, da će vlada izpuniti opravdane težnje česka naroda. Zatim je nabrojio težnje česka naroda. Zatim je nabrojio težnje. Dotaknuo se je i hrvatskog pitanja, koje se mora povoljno za Hrvate riešiti, hoće li monarhija svoj upliv i ugled na Balkanu natrag dobili. Hrvate — reče — neće se više predobiti pukim obećanjem; nijima valja dokazati, da ako se odvrte od Pešte, ne će doći izpod kiše pod kap. Njemu se je mnogo, osobito od strane Slavena povladljivo.

Česki agrarac Praskač preporučio je vladi poljodjelske interese države u obće one kraljevine Česke napose, te njoj položio na srce neka bude u tom pogledu nepopustljiva prema Ugarskoj.

Predsjednik „Sveze južnih Slavena“ zast. Dr. Ivčević razložio je u poduljem i krasno sastavljenom govoru pitanje hrvatsko prema Ugarskoj, obasreo se na mnogobrojne potrebe istarskih Hrvata i Slovenaca, na težnje Slovenaca Trsta, Koruške i Štajerske i konačno izjavio, da će njegova stranka glasovati za proračun, jer je vlada započela brinuti se i za Dalmaciju.

U tu trieznu i ozbiljnu razpravu posegnao je i Svenienc zast. Malik, koji je govorio sa sveniencakog staništa, izazvav opetovno silan odpor i glasun smjeh medju zastupnici.

Posljednji govorio je njemački radikalac iz Česke zast. Pacher, koji je nastojao pobiti tvrdnje zast. Dra. Kramafa dokazujuć kako su Niemci svuda, osobito u Českoj zapostavljeni. (?!)

Na početku sjednice i pod konac pribio je predsjednik mnoštvo molba, prošnih predloga i interpelacija, medju kojih imade i predloga i interpelacija i naših zastupnika iz Istre.

Sjednica, koja je započela u 11¹/₂ prije podne svršila se je poslje 7 sati na veter. U subotnoj nastavili će se razprava o privremenom proračunu.

U Beču 21. VII. 1907.

Nastavak proračunsko rasprave.

U jučerašnjoj sjednici podneseno je opet mnoštvo molba, upita i predloga, osobito prešnih zbog elementarnih nepogoda iz čitave države, napose sa našega juga; medju posljednima ima više predloga naših zastupnika.

U proračunsku razpravu posegnuo je prvi zast. Pittoni, vođa talijanskih socijalista iz Trsta. Njemačkim jezikom viada dosta dohro. Zanimiv je bio onaj dio njegova govora, u kojem je tumačio želje tršćanskih Talijana na školskom polju u obće, napose one glede talijanskog sveučilišta. U tom pogleda biti će stalno zadovoljni tršćanski nazovi-liberalci, jer se ne bi bili ni oni toplije zauzeli za to pitanje nego li je to on učinio.

Njemački naprednjak Dr. Perselt bavio se s odnosajima u Českoj te izjavio, da se Niemci ne će protiviti unutrašnjem českom jeziku i ustrojenju česko sveučilišta u českom gradu ako budu Niemci narodnostno osjeganuti.

Mladučeski zastupnik Dr. Stransky iz Moravske zauzeo se toplo za tražbine česka naroda te izjavio, da će glasovati proti proračunu, jer nema povjerenja u sadašnju vladu.

Katoličko narodni zastupnik iz Moravske Dr. Hraban izjavi, da će njegova stranka glasovati za proračun, jer je to državna i narodna nužda i jer hoće, da vlada bude silna prema Ugarskoj.

Sveučilišni profesor, česki realista Dr. Masarik razvio je svoja demokratično-liberalna načela, te mu se je povladljivo više od strane socijalista, židova i liberalaca, nego li od strane Čeha i drugih Slavena.

Najobširnije govorio je član poljačkog kluba Dr. Kozlowski, koji je iznio zahtjeve svoga naroda na kulturnom, narodno-političkom i gospodarskom polju.

Svi govornici — 6 na broju — bijahu vrlo obširni, jer su njihovi govori trajali od 11¹/₂ prije podne, do 7¹/₂ na večer.

Razprava o privremenom proračunu nije svršena, kako se je očekivalo, već će se nastaviti i svršiti u ponedjeljak dne 22. o. m.

U Beču 23. VII. 1907.

Konac proračunsko rasprave. Sjednica od 11 sati.

U jučerašnjoj sjednici koja je započela u 11¹/₂ u jutro i svršila u 10 sati na večer, svršena je razprava o privremenom proračunu.

Izmedju ostalih govorili su zast. Rybar i Mandić radi zatezanja sa imenovanjem sudaca u Primorju.

Dr. Mühlwert, njem. radikalac, izjavio je želje svoje stranke, medju ostalim i tu da se preinaci ženitbeni zakon te izjavio, da će glasovati za proračun.

Rusinski zastupnik Dr. Trylowski osvrnuo se na minule izbore u Galiciji, te predočio žalostnu bratsku borbu izmedju Poljaka i Rusina.

Glavni govornici o proračunu bijahu izabrani proti, socijal-demokrat Schummeier i kršćanski socijalac barun Morsey.

Barun Morsey odbijao je navale na njegovu stranku, osobito one takozvanih liberalaca. Dotaknuo se i hrvatskog pitanja, koje je vrlo važno za državu i koje se ima riešiti na korist Hrvata i Austrije. Odobravalu su mu njegovi pristaše, te mnogi Hrvati i drugi Slovenci.

U današnjoj sjednici pribio je predsjednik na početku konstituiranje pojedinih odbora. Od naših izabran predsjednikom odbora za čitak Dr. Ivčević, podpredsjednikom molbeničkog kluba prof. Spincić. I naši zastupnici stavili su prešnih predloga za ublaženje biede u Istri.

Prva točka dnevnoga reda, izbor stalnog predsjednika, takovim bi izabran sa 131 od 315 glasova odanih. Weisskirchner, kršćansko socijalne stranke.

Prvim podpredsjednikom bio je izabran mladučes Dr. Zček od 248 glasova dobio je 244 glasa; drugim predsjednikom Dr. Starzynski izabran sa 214 glasova.

Prihvaćen je i predlog proračunskoga odbora, da se dvostruko povisi svota za meljoriranje.

Posljednja sjednica u sriedu dne 24. o. m.

Prešni prelog

Mandić i drugova u pogledu biede u mjestnoj obćini Dolina u Istri.

Usljed rano i izvredno žestoke suše, koja je zadosila skoro čitavu Istru, naštrdali su svuda zimski usjevi, izgorgjela trava, poizgubio se dobar dio grozdja,

opalo voće, nestalo ranih prideljaka zemlje, kao graška, fazola, krumpira, puvčica, itd. U tom pogledu očutilo je teške posljedice svoje osobito stanovništvo mjestne obline Dolina politički kotar Kopar u Istri, gdje nije skoro dva mjeseca kisilo, usljed toga su skoro svi proizvođači zemlje uništeni. Tamo ne će imati stanovništvo niti polovicu sjena kao prošle godine, krumpira i fazola možda za sjeme, isto tako i kuruze, a o zitu sa tamo i ne govori. Voća ne će biti ni za liek, izuzam što je bilo malo ranih trešanja i breskava.

U onoj obćini, kano i drugim naše Istre bila je floksera posve uništena vinograde, te su nove mogli dielomice nasaditi američkim trsjem imućnij gospodari. To velikim trudom i troškom, dočim siromasniji ne će toga nikaka moći izvesti bez državne i zemaljske podpore.

Radi toga stavljaju podpisani sljedeći prešni predlog:

Visoka kuća neka izvoli zahtijediti: Poziva se c. k. vladu, da prisrkoći bezodvlačno u pomoć izdašnom državnim podporom stanovništvu mjestne obćine Dolina, kojeg su zemaljski proizvođači usljed izvanredno velike i rane suše dielomično ili posve uništeni, te da prisrkrbi sredstava onom stanovništvu za obnovu flokserom uništenih vinograda, državnim podporom, ili bezkamatnim zajmom povratim u obrocima počam sa desetom godinom.

U formalnom pogledu predlažu, da se razpravi ovaj prešni predlog svimi pravilnikom dopuštenimi kratkicami i da se bezodvlačno uputi odboru za podporu postradalim usljed suše i drugih elemenarnih nepogoda.

U Beču dne 16. VII. 1907.

Matko Mandić,

Spinčić

Dr. Laginja i drugovi.

Predlogu bijaše priznata prešnost, te je odmah upućen odnosnom odboru za državnu podporu.

Pogled po Primorju.

Krčki kotar:

Baščani.

Ovime se javlja svima da Ante Tudor prestaje biti tajnikom, »društva za ustrojenje morskog kupališta u Baški« buduć zapriječten poslovima, te mjesto njega obavlja upisivanje Mate Magasić mesar u Baški. Tko želi stupiti u društvo, neka se direktne obrati na istog ili na odbor istog društva u Baški.

Odbor.

Pišu nam iz Baške:

Odbor društva za poljepšanje mjesta u Baški primio je 20 K sakupljenih na piru gospodjice Pavle Jurinović vjenčana za Milovana Durigelo dne 3. o. m. To se ovim putem najljepše zahvaljujemo. Dao Bog da se i drugi rodoljubi u njih ugledaju.

Voloski kotar:

Pišu nam iz Kastva. »Odziv na poziv.« Među prijateljima Hrvatske Citaonice i prijateljima naših mladih sokolova »prvih maturanta« c. kr. hrv. drž. vel. gimnazije u Pazinu, sabralo se u Kastvu iznos od K 50.—, a darovali su: 10 K Fran i Mimica Franković, 5 K Dr. Gajo Dabović, po 2 K: Miroslav Grossman, Kazimir Jelusić, Kuzma Jedrettić, Rudolf Jurinac, Ivan Orlić i Ivan Ziganto; po 1 K: Čla ud. Bačić, Ferd. Carlavaris, Jaoko Carlavaris, Fran Dukić, Viktor Frank, Fran Jelusić, St. Fran Jelusić Ml., Petar Juretić, Bruno Jurinčić, Josip Marot, Vinka ud. Munić, Fran Rubesča, Vinko Rubesča, Ante Ryslavly, Ivan Soudat, Richard Stipković, Matko Šepić, Tilda Škender, Oskar Tepeš, Marija Vlah i Nikola Zic: nadalje Nikola Moretti 50 h, Fran Munić 40 h i Joankin Dukić 30 h. Sabrao i »Dječkom odboru« u Pazin odasio B. J. Škrabalo.

Pazinski kotar:

Pišu nam iz Čepaljštine: Među ljudim agitatorim talijanske stranke prigodom prošlih izbora za car. vijeće ubrajamo: Nacinovich Paolo, veliki Mestar šarenjačkoga roda, čovjek, koji je profukao svoje imanje, nadalje čovjek, koji je na oko sladka dušica. Mnogo puta poslo mu je za rukom, da pred našom izvanskom inteligencijom, koja ne poznava ovdješnjih žalostnih odnosa, objasni prostotu i prikaže sebe nekakvim Slavincem, našim čovjekom, šta li, a na djelu znade se pokazati najodrešitijim junakom i majstorom, kad valja da spasi svoj trbuh i talijanski značaj ovog hrv. kraja. Da nije n. pr. njega, obćinsko bi upravno vijeće u Čepiću prešlo namah u naše ruke, a i talijansko bi gospodarstvo u cijeloj mjestnoj obćini Plomin stajalo bez njega na vrlo labavim nogah. Nu o njemu ne ćemo dalje pisati, jer bismo uporabili za to najmanje 100 araka papira, a već mu poručujemo samo ovo: — Osvanut će i tebi crni petak, kaca će se obračunati stobom, te će biti konac gospodstva tvojea.

Sada slijedi njegov sin Paolo, strastveni obožavatelj čifatskog »Piccola«, i čovjek, poznat po svojem »Negozio in commestibili e manifatture«. Odmah za njim dolazi njegova braća Matteo i Eduardo.

Peta perjanica po redu, a druga po zaslugi jest Monti Giacemo, sin dokladnog Talijana, glasoviti Abbergatorre ed agente della Banca »Universal di Vienna«. Kuko se samo taj čovjek zauzeo dne 6. svibnja pred crkvom u Čepiću za slavnu katoru, i kako je zatim, videći naime svoj neuspjeh, opsovao Boga, vjeru crkvu, svećenstvo i sav narod u obće, toga ne ćemo ovdje spominjati, jer nam se kao pravim kršćanom koža upravo ježi.

A na te nečuvene pogrdie izrečene pred jednim hramom božjim, ostali su stariji kao okamenji, mlađji su pak skripali zubima, nu na sreću nijedan se od njih nije odvazio, za Giacomo dade ono što ga je islo, jer se slutalo, da je oboružan. I mjesto da bi Giacomo i drugi bili Bogu zahvalili, što ih nije puk u svojoj ogorčenosti raztrgao tu na komade, oni su odmah sljedećeg dana poletili u Labinj, da tuže prečastnoga dekana radi uvreda, koje je bio on tobože izrekao proti Junti i tal. stranci. Pisali su dakako i neseomrom u Poreč, ali sve badava, jer se na razpravi od dne 4. srpnja jasno dokazalo, da se prebasni dekan nije ogriješio o kazneni zakon, i da im se po tome ne će ispuniti njihova vruća želja, da bude naime odsuđen jedan naš — svećenik.

Svršavajuć ovaj dopis apeliramo na političku oblast u Pazinu, da pazi budno na ove individue, jer bi se inače moglo još čuti iz ovih strana vrlo ružnih stvari.

Iz Bresta nam pišu da se živo zahvaljuju »gosp. Mateku Sankoić-Soldatice za dar od K 25.—, podanom za pogorelce u Brestu-Boljun, te žele, da se i drugi u njega ugledaju i ljepi njegov primjer slijede.

I mi s naše strane vruće preporučamo pogorelce, te pozivamo narod da se barem bližnji iz okolice sjete svoje kršćanske dužnosti.

Porečki kotar:

Pišu nam iz Oprtlja: Izbori za carevinsko vijeće od 14. maja ove godine ostat će u pameti starijima i mlađjima širom Istre, napose pak općinarima općine Oprtlj. Naši su svi svjesni Toj ovdješnji, Gradinci, Zrenjci, Krašovci i Brđjani s Livačanima osvjetljali lice, pokazali su, da su svjesni svoga roda i jezika. Tu svoju narodnu svijest pokazuju danomice i time, što dobrohno ostavljaju talijanske trgovčete i krčmarice. Narod je pokazao i pokazuje svaki dan više, da je odzvonilo talijansko gospodarstvo nad našim seljčtvom! Istina je, da se tu i tamo nađje po koja vrtoglava ovdica, al će i ovi sli-

jepi progledati, te će prije ili kašnje povratiti se u narodno kolo.

Sve ovo boli naše oprtaljske nespaseničke talijanciće, te bi se htjeli iskaliti napadajima i pogrđama na našoj vele vrijednoj gospodjici učiteljici u sv. Luciji.

Više puta su ju napali, kad je nedeljom vraćala se kući iza obavljenih kršćanskih dužnosti. Videći oni, da ona za sve te divljačke napadaje ništa ne mari, pokušaše svoje izdajstvo 11. o. m. u još goroj silci. — Toga dana pratila je nasa gospodjica šk. mladež na sv. ispo-vjed; čim se približila gradu Oprtlju, pozdravi ju oprtaljska čeljad svakojakim pogrđnim poklicima i kamenjem. Gospodjica učiteljica se vratila, a školeka ispo-vjed bi suspendirana. Nevoja su djeca bila ranjena. Među napadačima odlikovala se osobito oprtaljska školska mladež, a taj prizor promatrao je gosp. učitelj-ravnatelj »Niederborn« sa svoga stana, bez da bi bio zapriječito napadaj. Time je on očito pokazao, da odobrava takav postupak svoje šk. djece i oprtaljske rulje. Lijep je što učitelj, a k tomu imade i zlatni križić za zasluęe. — Kad je na to jedna naša osoba posredovala kod gosp. učitelja i protestirala na takovom postupku, izjavio se gospodini učitelj, da se navlaš nije htio umiješati, pošto ga gđjica učiteljica nije pozdravila!!! Lep fant! Gdje se je učio taj gospodin pristojnosti? Zahtijevati, da ga jedna gospodjica prije pozdravlja, a k tomu osobno nepoznata!!

U nedelju su pak Oprtljani barbarškim činom navalili kamenjem na družbinu zgradu u Sv. Luciji. 14. o. m. sajam i ples. Na plesu svirala je općinska glusba, a poslje podne prisustvovala i legina iz Zrenja. Kad se ova na večer poslje 9 sati vraćala kući, izpratilo ju općinstvo na čelu s oprtaljskom glazbom do sv. Lucije, ustaviše se pred družbinom zgradom, otviruše i otpjevaše nekoliko izazivnih komada; ali im srce jošte ne mirovaše, već, kako prije rekoh, navale kamenjem na družbinu zgradu, te bacije na tle jedan kameni stol, što se nalazi pred družbinom zgradom. Ako ovo nije barbarško djelo, onda ne znam što se može nazivati barbarškim.

A sada nekoliko riječi našem narodu: Nije dugo do obćinskih izbora. Narode, pokaži se na tim izborim, pokaži se, da si tu i da si ne dozvoljav.š zapovjedati od onih, koje si Ti svojim žuljevima do sada uzdržavao! Složno na izbore za boljak općine!

* * *

I u Zrenju su u predvečerje blagdana sv. Cirila i Metoda napali Zrenjski krnjeli kamenjem naše rodoljube, kad su palili krijesove na čast naših sv. apostola. Proti ovima je povedena je istraga, te se namudeno, da će c. kr. sud odmeriti primjerenu plaćicu za njihov trud. I ovdje se priredjuju svake večeri protiv našima demonstracije, su svakojakim poklima i pogrđama.

* * *

15. o. m. zadesila nas je velika nesreća. Oko dva sata po podne nadvile se nad cijelom zrenjskom župom (amo spudaju porezne općine Pregara i Salež, općina Bujet) crne oblaciće, te uz silni vihor i bljesak počelu se sipati gusta tuča; puđala je bez prestanka pet četvrta sata, debela kao kokosja jaja. Uništila je sve poljske usjeve. Voda nam takodjer nanijela ogromne štete podrav polja, odnesav zemlju i sijeno. Prije strošna gusa, u sada tuča, taj naš ne mlihi svakoljetni gost, napravila nas je u veliku biedu i zdvojnost. Nanešena šteta računana je na 200.000 K (dvijesto tisuća hruna). Ovim se putem obračamo molbom do naših zastupnika na carevinskom vijeću u Beču, da se za nas zauzma kod c. kr. vlade.

Istog dana uništila je tuča sve usjeve u poreznoj općini Gradin općina Oprtlj, gdje nije ostalo lišća na drvetu, već sve izgleda kao u zimsko doba.



Franina i Jurina.

Jur. Ti Jurino ki stavaš u toj kapuneri od Poreca, povidaj mi ča od Porečani i od njihove Lege, te prosim.

Fr. Brat moj sve ti ne morem povidati, zato ki je preveć vraga, bi se stilo dva dana i dvi noći za sve pripovidati.

Jur. Sam čuja reći, da su si činili dojtj Porečani bandu Italijansku iz Venecie, je to istina, ali ne?

Fr. Istina je istina Jurino, ma bolje bi bili učinili una beće ki su spendali za bandu da su hi dali Bartulu, da si katrigu kupi s četirimi nogami, ač u Beču su mu dali jenu samo s trima nogami, prvi put ki je sija manju se je voltal gumbje levade kako marionetta.

Jur. Ja znam zašto se je voltal.

Fr. Povidaj da budem i ja znal.

Jur. Zato, on je mislil da za takove glavice kako je njegova, da će kulriga morebiti pet nog imati.

Fr. Ako je to mislil se je za dve pomutil, imalo studiana glavja je, kada se u pet dva pomutil.

Jur. Ala slaba ga je tokla, tu se merila u foje poslali.

Razne primorske viesti.

Pula 25. VII. 1907.

Radi pomanjkanja prostora, kojega su zauzele vjesti iz carevinskog vijeću, primorani smo bili više stvari ispuštiti, a obhlađanjenje skratiti. Radi toga izostaje i pregled po svijetu.

Preporučamo i ovom prilikom ponovno, da dopisi budu što kraći mogućie. Ili pako, ljudi na posao, segnite duboko u šep, te pomozite nam da budemo mogli izdavati list barem dva puta na čedan.

Uredništvo.

Obilježnica smrti cara Maksimilijana.

Dne 19. p. m. proslavila je bojna mornarica u Puli uspomenu četrdesete obilježnice smrti nesretnog meksikanskog cara Maksimilijana. Tom je prigodom, u prisutnosti N. P. admirala I. pl. Rippera i ostalih častnika Mornarice, dobro poznali rodoljub g. Niko Mardešić izrekao u hrvatskom i talijanskom jeziku, sljedeći govor:

»Uvijek i kod svakog naroda bila je i jest sada sveta dužnost slaviti uspomenu vrlih pokojnika, koji proslaviše svoj narod. Tim se ne slavi samo pokojnika, već se slavi i ljubljenu domovinu, predragu nujaku.

Naš neumrlj Maksimilijan, neprocijenjeni biser Habsburške krune, sjajna zvijezda naše junačke bojne mornarice, bio je i jest sada naša dika, naš ponos, naša čast.

Njegov je genij uredio, povećao, učvrstio cesarsku i kraljevsku mornaricu, koja od slabo uredjenog brodovlja, podignuta je do snažne mornarice, koja je znala pobijediti neprijatelja kod Visa pod zapovjedju hrabrog »Tegetofa«.

Govornik zatim govori o ođanosti koja je vladala u srcima mornara napram Maksimilijanu, čije je ime neizbrisivo i svjetlo u povjesti čovječanstva. Sretan narod koji posjeduje i znude cijeniti takove sinove!

Naša domovina može se ponositi s njim. On je oružjem mira otišao u daleku Ameriku, da i tamo okuse ljudi do-

broju njegova srca. Dogodio se je drugačije, poklonimo se božjim odredbama i ne izražavamo njegove tajne!

Nakon nekoliko riječi o sjajnim primjerima pekojeng cara svršava govori, pozivajući moranare, da kada prodaju nitro Miramura i Lakrome, nek se sjete pokojnika, te nek sažele domovini druge sinove tako junacki, kakav je bio car Maksimilijan i kakov je Njegov Uzvišeni Brat, naš milostivi car Franjo Josip I. (Trokratni: Urta!)

Prva matura na hrv. gimnaziji u Pazinu započela je dne 15. t. m. j., a svršile 18. Od 32 učenika upisanih u VIII razredu podvrglo njih se izputu 28, od kojih je 7 odnio odliku, a svi ostali prvi red. Zrelostnu svjedočbu sa odlikom dobili su učenici: Brajša Stojan iz Pazina, Brčić Matija iz Brega (Kastav), Defar Anton iz Tinjana, Krajcar Ivan iz Sv. Petra u Šumi, Prudan Ivan iz Zaričje (Pazin), Rapotec Franjo iz Kozine, Ružić Antun iz Brežaca (Kastav). Zrelima bili su preglasaeni: Bercar Franjo iz Sežane, Brajković Franjo iz Berma, Ček Josip iz Roča, Erman Dinko iz Zminja, Finžgar Ivan iz Brežja (Kranjska), Gregorović Mate iz Draguča, Gršković Josip iz Vrhnika, Kajin Emerant iz Štrpeda, Kalokira Antun iz Lovrana, Kundić Radovan iz Francići, Lazarić Jakov iz Medulina, Lukež Franjo iz Plićna, Matejić Šime iz Pazina, Mišon Josip iz Pazina, Mogorović Ivan iz Grdosela, Posedel Blaž iz Sluma, Ružić Marko iz Kaštelina, Sezačin Antun iz Trsta, Sergović Gjuro iz Poreča, Šestan Rajmund iz Draguča i Škvarac Edvare iz Pazina.

Uspjeh je to, koji služi na čast i diku vrijednim učenicima, njihovim zaslužnim nastavaicima, te brižljivom upravitelju, koji je poput oca bio nad udesom povjerenih mu mladića. Svima naša svesrdna čestitka, odnosno hvala.

Utješeni i sa zadovoljstvom motre pak na taj uspjeh uz roditelje učenika svi oni, koji su dugo i dugo radili o oživotvorenju ove hrv. gimnazije, te koji su i svojimi žrtvami nastojali o učvršćenju toga zavoda, uvidjajući u njemu zalag našeg narodnog preporoda u Istri.

U subotu, dne 20. t. m. j., priredili su maturanti oprosnu koncert, te su polučili podpunu uspjeh. Osobito se je svidjao, te usljed burnog aplauza bio je opetovan muški zbor »Na odlasku«, što no ga za prigodu spjevao g. Ernest Jelusić, a skladao g. M. Brajša-Rašan. Prihoda bilo je preko K 350.

Iza koncerta dali su građani i nadošli gostovi maturantom banket, pri kojemu je bilo izrečeno mnogo prigodnih, liepih i oduševljenih zdravica, te se neprisljerna domaća zabava protekla do ranih ura. Pri banketu je sudjelovalo oko 150 osoba.

Dva javna sastanka. Na želju svojih izbornika iz mjestne občine Jelsane sazivlje zem. i državni zastupnik g. Matko Mandić za nedjelju dne 4. augusta dva javna sastanka i to jednog u Jelsanah poslije sv. mise, drugog u Podgražah u 3^{1/2} sata po podne. Govoriti će se o sveobćem izbornom pravu, te izvestiti o djelovanju na carevinskom vieću za ovaj zasjedanja.

Čekamo ga na djelu. U sjednici carevinskoga vieća dne 18. o. m. j. obćeaio je ministar predsjednik barun Beck na koncu svoga govora, da će vlada konačno pristupiti i u Istri k provadjanju svog gospodarskog programa, kao što čini sada u Daluaciji. Bilo bi doista vrijeme, da se nešto već jednom učini i za Istru, koju je bila do sada u svakom obziru narećito gospodarskom, posve zanemarena. Tužni glasovi, koji nam služe danomice sa svih strane naše pokrajine o biednom stanju našega seljačkoga stanja i koji moraju biti poznati i carskoj vladi, trnili bi o meksati konačno i najtvrdokornije srce državnih komitlara.

Očekujemo dakle, da će g. ministar predsjednik ovaj put u istinu održati svojih riječ, te pomoći već sada odinah nevoljnima pućanstvu.

Društvo slovenskih profesora. Uprava kupališta Cirkvenleu u Hrv. Primorju i Lipik u Slavoniji dozvolili su članovima toga društva polovičan popust u kupališnim cijenama. Članovi moraju da se izkažu društvenim izkaznicama.

Dr. A. Trešić-Pavičić: Preko Atlantika do Pacifika. Trešićev je najnoviji putopis djelo rodoljuba i političara, pjesnika i hladna proćavatelja prilika u Sjevernoj Americi, te pripada među najznamenitija djela Trešićeva. Pisac nam je prikazao jednu stranu zemlju, daleku Sjevernu Ameriku. O njoj čitamo — obzirom na naše važno iseljeničko pitanje — gotovo svaki dan štogod bilo iz novinah naših i stranih, bilo iz posebnih brošura, ali s knjigom »Preko Atlantika« dobili smo prvo djelo u n. a. s., u kojem je sustavno i malone cjelovito prikazana republika dolara i trćstova.

Pisac, i ako je opisao stranu zemlju, ostao je ipak onaj patriot, koji je prvu i glavnu brigu prikazao Hrvatima i Slavcima, nastanjenim u Americi. Dr. Trešić otišao je onamo s namjerom, da se dobro upozna sa životom Hrvata u Americi, da im priredi nekoliko političkih i književnih predavanja, i da ih tako što jaće zainteresuje za domovinu, kojoj bi mogli da budu od velike koristi.

Opisi (atlantskog oceana, nevyorske luke, Mrtvog jezera, slapa rijeke Niagare, raznih gradova itd.) snažno se doimlju čitatelja, jer se pisac ovaj put nije razbaciao množinom suvišnih riječi i suvišnjih prijevaja.

Pisac opisuje potanko i savjesno sve to, ne zaboravivši istaknuti neukusnost, antiestetičnost, američkih golemih gradjevin. Vrijedno je proćitati pomno to estetsko razlaganje, osobito ona mjesta, gdje je vješto iznesena i protumaćena razlika između staroga svijeta i novoga, tako te je knjiga »Preko Atlantika« ugodno i poućno štivo za svakoga. Posebnu pažnju zaslužuju one stranice o poslovanom životu Sjv. Amerike, o tvornicama, trustovima, željeznicama, itd. Neki opisi tvornica zaslužili bi da udju u školske knjige. Napokon bi bilo vrijedno napomenuti barem neke od svih onih uglednih i neuglednih naših zemljaka, s kojima se pisac družio za vrijeme svoga šestmjesćnoga boravka onkraj oceana, ali s tim bi se preveć oduljilo.

Bez tog najnovijeg Trešićevog djela nebi smio biti nijedan Hrvat, osobito ne onaj koji se broji među inteligencijom. Knjiga se može i kod nas dobiti uz sniženu cijenu K 3 (prije stajala K 4). — Nek nitko nedeći taj iznos, nadoknaditi će mu ga obilno, čitanje te poućne Trešićeve knjige. Pćstom to para više.

Listnica uredništva i uprave. Ivan Pauletić Zamask Matovu, plaćeno do 31. VII. 1907.

5000 K zaslužbe
mlatin onomu tko dokaže da moja zaćudno velika sbirka od

600 komada za samih for. 250
plje prigodna prodaja i to:

1 prava svaje, žepna ura Syst. Roskopf Pat., iduća toćno i ne vlns regul. sa 3-god. jamsvom. 1 amerik. jaki lonac od double-zlata. 2 amerikanska prstena od double-zlata (za gospodu i gospođicu) 1 englez. pozlaćena garnitura, nastojeća iz puceta za zapasnice, ovratnika i prsa. 1 amerik. porćs sa 6 oćtrica. 1 eleg. svilena kravata (boja i oblik po želji najnovije fazona). 1 krasna igla za kravatu sa mil. brilan tom. 1 ukusni gospodinski broćo andjin novost. 1 korćisti palna garnitura za toflete. 1 eleg. novćarka iz prave boće. 1 par amerik. puceta sa imit dragim kamenjem. 1 pal. engl. bromotlar. 1 salon. albug. sa 36 umjetl. i najljepših silka iz svijeta. 1 krasna ogrlica iz pravih orient. perla. 6 indijskih uganjalca (rozbihriga za svako društvo) i još 350 komada raznih predmeta korćistali u svakoj kući, zabudava i muki. Sve skupa sa eleg. žepnom uram Syst. Roskopf-Patent, koja samu vrlenu dvostruko, stoji samo for. 250.

Dolje se uz poućze III uz unapred poćljeni novac (ukoljejer poćt. marke) kod
S. Urbach, svjetska Izvozna kuća
Krakov, Nr. 117.

N. B. Kad se naručil 2 paketa dodaje se naručil budava i engl. britva III 6 finili konćenili žepnili rubaca. Što no odgovara vraća se udnali novac bez prigodnoka, najlji t erćuden svaki riećko.

ISTARSKA POSUJILNICA u PULI

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrućinskih dieiova jedan III vćmo po kruna so.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije dlan to plaća od istoga 4 1/2 % dieito bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 2000 K bez predhodnog odkaza, a iznose od 2000 K ako se nije kod uložnja suglasno ustanovio veći III manji rok sa odkaz, uz odkaz od 8 dana.

Zajmovo (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku i zadućnice uz garantoľja.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati prije podne i 3—6 sati poslije podne; u nedjelja i blagdane osim jultja i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Drućvena pisarna i blagajna nalazi se u Cito S. Stefano br. 9. prisomno deca, gdje se dobivaju poćilko informacľja.

Ravnateljstvo.

Dvostraki elektro-magnetićki KRIŽ ili ZVIEZDA

R. B. broj 86967.
Telefon br. 45—22.

jest elektro-magnetićkim načollma nastavljen stroj, koji kod uloga, reuma, astma (tećkog dlanja), nespavanja, zulenja u uhu, neuralgije, glavobolje (migrane) kucanja srca, zubobolje, mućevna slabost, studeni ruku i nogu, padavice (epilepsije), makrenju pćsleli, mješćiti, nezavjestic, narućnosti dritanja na tialu, influence ekćkane sa holćću hriba, hie-dilla (malokrvnosti), žalućanih grćova, bavlćnosti, lachlata, punekrvnosti, avih udnih grćova, hiepo-chondrio, tćtesnih grćeva, hieorrhoida, kao i kod svobće slabosti itd. služi kao nenadkrľljivo sredstvo, poćto elektro-magnetićka struja celim tvćjećnim telom djeluje, dlan se rećeno holetu u najkrućem vremenu izleće.

Poznao je, da liećnici kod navedenih holetu vćsekratno elektrizovanje tćla upotrebljuju, ali ipak na taj naćin, da jaka struja samo prolazno i povremeno kroz tćlo prolazi, doćim naprotiv toju struja elektro-magnetićnog križa ili zvieзда R. B. br. 86967, kako jo ur rećeno, umjeronim naćnom neprekidno na tćlo djeluje, što svakako brćem izlećenju dovodi, nego li prvi postupak. — Do 20 godina stare holetu izlećene su sa moćim strojem posve! Od izlećenih sa moćim strojem R. B. broj 86967 izrećene zahvale kao i od odlicnilih slojeva izdane svjedoćbe i priznanice iz sviju strana svijeta pohraćene su u moćoj pismohrani, gdje njele svakomu u svako doba na uvid. **GDJE NIEĐAV LIEĆ NIE POMOĆAD, MOLIM POKUĆATI MOJ STROJ!** jer jo to sigurno sredstvo proti gore navedenim holetima, a onaj holetnik, koji po moćem stroju noli bio liećen naćlje u roku od 45 dana, dobiva novac natrag.

Upozornjem obćito p. n. obćinstvu na to, da se moj stroj ne smije zamćnjivati sa Vollum, koji jo poradi svoga neuspjeha zabranjen u Njemćkoj kao i u Austro-Ugarskoj, doćim moj dvostruki elektro-magnetićki križ ili zvieзда R. B. br. 86967 obćito se hvali i živa vanaćdno dopadnost poradi svoje izvrstne ljekovitosti.

MALI STROJ STOJI 8 K. Rabiti ga mogu samo djeca i jako slabe gospođe.

VELIKI STROJ STOJI 8 K. Rabi se kod ostarelih 20 godis. kronićnih holetih.

Dopisivanje i naručbe obavljaju se u i hrvatskom jeziku. Poućzem ili ako sa novac unapred poćlje, razaslije glavna prodavaca za tu i inozemstvo:

ALBERT MÜLLER,
Budimpešta, V/41. Koluar,
Vadász-utlica br. 84.

SVOJ K SVOME!

Marko Zović, krojaćki majstor u Pazinu

preporuča

upravo prispljelo modorno sukno za proljeće i ljeto iz tvornice svjetskoga glasa. — Izrada po najnovijem kroju, a cijene umjerene. — Preuzima radnje za veleć. svećenstvo. Gotova odiela vazda na skladištu.

Imade na prodaju življe strojeve za krojaće, postolare i slične obrtnike iz nagradjene tvornice. Sastavni dieiovi iz najbolje oćjeli. Jamstvo 8 godina. — Cijene su od K 60— do K 250—

SVOJ K SVOME

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučiti p. n. obćinstvu, poćtovnom svećenstvu, crkvama, bratovćtinama svoju krasno uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIJEĆA.

Kod mene se dobivaju izvrstne, a od mnogih priznate u svim velićinama svijeće od pravog pćelinijeg voska kao i finog crkv. tamjana. Prodajem dobra i svjeća — po zdravlje — korisna meda Klg. po K 120.

Kupujem uz dobru cijenu u svim kolkoćkama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mućterja obavljam najspretnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S velećtovanjem
Vladimir Kulić,
Šibenik (Dalmacľja), glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU.